

Consiliul pentru Prevenirea Torturii

Mecanismul Național de Prevenire a Torturii

RAPORT

**privind vizita de monitorizare a
respectării garanțiilor de bază a reținuților pe durata epidemiei COVID-19
în Izolatorul de detenție provizorie din cadrul
Direcției de Poliție a municipiului Chișinău,
în data de 09 iunie 2020**

**Raportul a fost elaborat de către
Membrii Consiliului pentru Prevenirea Torturii:**

- *Ceslav PANICO,*
- *Svetlana DOLTU,*
- *Mihail GORINCIOI,*
- *Oxana GUMENNAIA*

Consiliul pentru Prevenirea Torturii (CpPT) a fost instituit la data de **24 octombrie 2016** în corespundere cu prevederile Legii nr. 52 din 2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsman).

Scopul CpPT este de a proteja persoanele împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, în calitate de Mecanism Național de Prevenire a Torturii, în conformitate cu Protocolul Opțional la Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante (UN OP CAT).

În conformitate cu prevederile art. 30 și 32 din *Legea nr. 52 din 2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsman)*, precum și conform p. 5 din *Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului pentru Prevenirea Torturii*,

Consiliul pentru Prevenirea Torturii poate efectua vizite preventive și de monitorizare neanunțate în locurile unde se află sau se pot afla persoane private de libertate.

I. PRELIMINARII/ INFORMAȚII GENERALE DESPRE VIZITĂ

La data de 09 iunie 2020, între orele 9:15 – 10:45, membrii Consiliului pentru Prevenirea Torturii (în continuare CpPT sau Consiliu) au efectuat o vizită de monitorizare privind respectarea garanțiilor de bază împotriva reținerii pe durata epidemiei COVID-19 în Izolatorul de detenție provizorie din cadrul Direcției de Poliție a municipiului Chișinău (în continuare IDP Chișinău).

Vizita a fost realizată de echipa de monitorizare cu respectarea măsurilor de protecție contra COVID-19, prevăzute în "Ghidul de protecție a sănătății și menținerea siguranței aplicabil în cadrul vizitelor preventive și de monitorizare în locurile de detenție inclusiv în centrele COVID-19 pentru perioada pandemiei", aprobat pe 29.05.2020¹. Componența echipei de monitorizare:

1. Svetlana Doltu – membra Consiliului,
2. Ceslav Panico – membrul Consiliului.

Scopul vizitei: Monitorizarea Izolatorului de detenție provizorie al Direcției de Poliție a municipiului Chișinău sub aspectul respectării garanțiilor de bază a reținuților pe durata epidemiei COVID-19, precum și a drepturilor persoanelor deținute împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante inclusiv prin monitorizarea implementării recomandărilor reflectate în Rapoartele CpPT cu privire la vizitele din 11.11.2017, 12.06.2018, 20.11.19².

II. CONSTATĂRI ȘI RECOMANDĂRI

1. La momentul vizitei în IDP Chișinău **se dețineau 24 de persoane** (gen masculin) dintre care 1 minor. Conform managementului IGP MAI în IDP Chișinău sunt sau pot fi plasate la moment persoanele din regiunile mun.Chișinău, Criuleni, Dubăsari, Strășeni, Călărași, Anenii-Noi.
2. **Numărul persoanelor deținute** în IDP Chișinău **în 2020:** Ianuarie – 137 persoane, februarie - 117 persoane , martie – 104 persoane, aprilie – 83 persoane, mai – 240 persoane, iunie (9 zile) – 36 de persoane.
3. **Repartizarea persoanelor per celule are loc, în majoritatea cazurilor, după principiul cât mai puține persoane să fie deținute în aceeași celulă.** Maximum 3 persoană în celulă, însă în majoritatea cazurilor sunt deținute 1-2 persoane per celulă.

Recomandare pentru IDP Chișinău: Folosirea la maximum a tuturor celulelor disponibile (și adaptarea lor) pentru ca persoanele reținute/deținute să fie plasate câte una în celulă. Astfel, această acțiune va minimaliza riscul și preveni îmbolnăvirea cu Covid-19 de durata detenției provizorii.

¹ http://ombudsman.md/wp-content/uploads/2020/05/Ghid-de-protejare-a-s%C4%83n%C4%83t%C4%83%C8%9Bji-%C8%99i-men%C8%9Binerea-siguran%C8%9Bei...-29.05.2020.pdf?fbclid=IwAR3zeL405rM3dIR7q888lPixvf7OpmXHxeuY0aHeU_jjsIY5uuYL96oGuU

² <http://ombudsman.md/wp-content/uploads/2020/01/IDP-DP-m.Chisinau.pdf?fbclid=IwAR1ii6s0SFeZOrWvYxEs4LaDT-vshJOmBOPx7M13a26qIoIxSt1DIU3mZio>

4. **Perioada de detenție:** Din 24 reținuți, 18 persoane necesită transfer în izolator de urmărire penală (le-a fost aplicată măsura de arest). Pe durata stării excepționale în legătură cu COVID-19³, în scopul prevenirii transmiterii infecției în penitenciare s-a dispus deținerea reținuților în IDP al IGP pentru o perioadă de carantină de 7 zile. Din spusele administrației, după sistarea stării excepționale pe 15 mai 2020, care prevedea aceste 7 zile de deținere în IDP, **ANP continuă să refuze unilateral preluarea persoanelor care le-au fost aplicată măsura de arest deoarece regimul special în penitenciare a fost prelungit până pe 30 iunie 2020⁴ fără a coordona cu IGP printr-un ordin comun.** Astfel, în IDP un număr mare de persoane **se dețin chiar mai mult de 7 zile** (unele chiar și până la 10 zile).

Recomandare IGP/MAI: Identificarea soluțiilor de comun cu ANP privind procedura de plasare în Izolator de Urmărire Penală a persoanelor la expirarea a 72 de ore, și doar în cazuri excepționale, clar menționate - după 7 zile de deținere în IDP Chișinău.

5. Persoanele/reținuții **în continuare sunt transportate/escortate la judecătorii** pentru aplicarea măsurilor procesuale (arest, etc.). Petrecerea judecății la distanță (prin folosirea video-conferinței) nu este posibilă din cauza lipsei în IDP a condițiilor necesare, inclusiv echipamentului și a unităților/soluțiilor TIC.

Recomandare către IGP/MAI: identificarea soluțiilor TIC pentru ca ședințele de judecată privind aplicarea măsurilor preventive să fie examinate de la distanță, după caz, fără necesitatea deplasării/escortării fizice a persoanelor la sediile judecătorilor.

6. **Recomandarea CpPT din 20 noiembrie 2019 privind ca, toate interogările/intervievările să fie realizate în incinta izolatorului de detenție preventivă** în săli special amenajate (astfel cum au loc în alte IDP-uri), și cu participarea obligatorie a avocatului (de la începutul interogatorului și până la sfârșit) – **este realizată** (cel puțin pentru perioada pandemiei). Procurorii/ofițerii de urmărire penală se deplasează la IDP Chișinău pentru a desfășura anumite activități procesuale.
7. **Perchezițiile** în cadrul IDP Chișinău se desfășoară de colaboratorul IDP Chișinău **de același gen ca și persoana percheziționată**. Recomandarea CpPT din 2018 2019 – realizată în acest sens. Sunt angajate 4 persoane de genul feminin în cadrul IDP Chișinău.
8. **Accesul avocaților la clienți nu este îngăduit.** Avocații pot desfășura vizite și discuta cu persoanele reținute cu condiția respectării măsurilor speciale de protecție împotriva COVID-19 (mănuși, mască de protecție, dezinfectant).
9. În cadrul vizitei au fost identificate mai multe cazuri când persoanelor deținute nu li s-au înmănat formulare/suport de hârtie ce ar conține drepturile și obligațiile în cadrul Izolatorului. **În continuare drepturile și obligațiile nu sunt explicate** pe înțeles persoanelor la momentul plasării în izolator.

³ temeiul pct. 12 alin. (3) al Dispoziției nr. 1 din 18 martie 2020 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, a fost aprobat Planul comun de interacțiune între subdiviziunile subordonate ale Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Apărării și Ministerului Justiției în caz de intervenție pentru asigurarea securității locurilor de detenție. Potrivit pct.4.2 subpct.13 al Capitolului 4 al planului vizat supra, persoanele arestate preventiv sau în privința cărora a fost emisă sentința de condamnare, după primire, sunt plasate într-o celulă separată, în regim de carantină, pe o perioadă de 7 zile, în decursul căreia sunt supuse examenului medical zilnic și termometriei de trei ori pe zi, în vederea determinării stării de sănătate (din Raportul IGP)

⁴ <http://anp.gov.md/node/2881>

Recomandare IDP Chișinău: Asigurarea și explicarea persoanelor reținute/deținute privind drepturile și obligațiile acestora în cadrul Izolatorului, inclusiv a dreptului la acces la medic.

10. Chiar dacă la momentul reținerii există **posibilitatea informării rudelor/prietenilor** despre reținerea persoanei, **la momentul plasării propriu-zis în izolator această drept nu este respectat**. Chiar mai mult, în situația în care persoanele sunt deținute mai mult de 72 de ore în IDP Chișinău acestea nu beneficiază de convorbiri telefonice, vizite ale rudelor, colete precum și alte aspecte de care ar trebui să se bucure persoanele care au statut de arestat.
11. Izolatorul dispune și folosește saltele noi și păături noi, însă deținuții/reținuții nu dispun de perne de dormit, lenjerie de pat, ștergere pentru baie, pastă și periuță de dinți, săpun, șampon și hârtie igienică. **Situația rămâne neschimbată pe parcursul ultimilor 2 ani în pofida recomandărilor CpPT⁵**.

Recomandare IDP Chișinău: Asigurarea condițiilor materiale minime de detenție în IDP și a seturilor igienice pentru a se deține în condiții umane.

12. **Persistă problema examinării medicale la intrare și ieșire a persoanelor după orele 17.00 și în zilele de odihnă**. Astfel, din 717 persoane plasate în IDP în 2020, doar 597 au fost examinate medical la intrare. **Recomandarea privind asigurarea examinării medicale a tuturor persoanelor la intrare și ieșire din IDP rămâne în continuare realizată nesatisfăcător**.
13. **Documentarea leziunilor corporale continuă a fi defectuoasă**, în Registre care nu corespund cerințelor menționate în Protocolul de la Istanbul. **Personalul medical nu cunoaște și nu înțelege rolul său de prevenire a reținerii prin documentarea și raportarea tuturor leziunilor corporale identificate la deținuți**, indiferent de faptul că "persoana nu a declarat că a fost torturată ori că are pretenții".
14. Confidențialitatea examinării medicale și a declarațiilor persoanelor reținute sunt accesibile persoanelor terțe prin anexarea Formulelor de examinare medicală la Dosarul persoanei plasate în IDP. Astfel, la momentul vizitei statutul HIV pozitiv al unei persoane reținute era cunoscut tuturor angajaților. **Personalul medical nu cunoaște și nu înțelege noțiunile de confidențialitate a informației medicale și consecințele pentru reținut și penale a divulgării informației cu caracter personal a deținutului**.
15. **Reprezentanții poliției continuă să fie implicați în distribuția medicamentelor persoanelor reținute**. În pofida aprobării ordinului **IGP nr.444 din 15.11.2019 cu privire la aprobarea Procedurii Standard de Operare privind mecanismul de asigurare a asistenței medicale persoanelor reținute și aflate în detenție provizorie**, prevederile lui nu sunt cunoscute și executate nici de personalul medical, nici de conducerea IDP.

Recomandare IGP/MAI: Realizarea urgentă a instruirilor pentru conducerea IDP și personalul medical din toate Izolatoarele de detenție provizorie privind aplicarea ordinului IGP nr.444 din 15.11.2019 cu privire la aprobarea Procedurii Standard de Operare privind mecanismul de asigurare a asistenței medicale persoanelor reținute și aflate în detenție provizorie,

⁵ <http://ombudsman.md/wp-content/uploads/2020/01/IP-DP-m.Chisinau.pdf>

Recomandare IDP Chișinău: Implementarea strictă a prevederilor ordinului IGP nr.444 din 15.11.2019 cu privire la aprobarea Procedurii Standard de Operare privind mecanismul de asigurare a asistenței medicale persoanelor reținute și aflate în detenție provizorie,

16. În IDP Chișinău nu sunt deținute persoanele care au simptome de Covid 19. În acest sens, IGP a identificat 3 Izolatoare de detenție provizorie strategice⁶ (Florești, Călărași, Ceadăr-Lunga), unde pot fi transferate persoanele suspecte la COVID-19 din raioane regionalizate. **CpPT notează că pentru reținuții suspecți la COVID-19 de către IGP au fost selectate IDP nerenovate și în stare precară,** chiar care a fost recomandat anterior să fie sistată activitatea din cauza condițiilor degradante. Reamintim, recomandarea OMS privind "...necesitatea implementării măsurilor adecvate pentru a preveni stigmatizarea și marginalizarea indivizilor sau a grupurilor de indivizi, care sunt considerați purtători potențiali ai virusilor."

Recomandare IGP/MAI: Excluderea practicii discriminatorii de plasare a persoanelor cu COVID-19 în condiții de detenție mai nefavorabile decât persoanele fără suspjecție la această maladie.

17. Accesul deținuților la echipament de protecție și dezinfectanți nu este asigurat. Nu sunt repartizate măști pentru reținuții/deținuți, inclusiv atunci când stau mai multe persoane în celule ori când părăsesc celula/pleacă în instanța de judecată. Mai mult ca atât, unii deținuți poartă măști personale care fiind de unică folosință, vizual sunt formal îmbrăcate, păstrate incorect, multiplu utilizate etc. Ori, persoanele plasate în IDP Chișinău nu au acces la măști noi (doar dacă au ale lor personale, cu care au venit).

Recomandare IGP/MAI: Asigurarea accesului deținuților la echipament de protecție și dezinfectanți în cantitate suficientă pentru a avea efect preventiv, distribuit de IDP și/sau prin colete în recomandările internaționale și naționale

Recomandare IDP Chișinău: Elaborarea procedurilor standard instituționale privind prevenirea și controlul COVID-19 printe deținuți, inclusiv măsuri de prevenire și informare în baza recomanșărilor internaționale pentru locurile de detenție și recomandările naționale.

18. Personalul la fel este asigurat cu echipament și dezinfectanți în cantitate insuficientă. Lipsesc estimări și proceduri instituționale în vederea necesarului de echipamente și consumabile pentru prevenirea eficientă a infecției. Proceduri de purtare corectă a echipamentului de protecție, inclusiv managementul deșeurilor, nu sunt disponibile (ori nu sunt cunoscute de către personal).

Recomandare IGP/MAI: Elaborarea și aplicarea standardelor privind prevenirea și controlul COVID-19 în cadrul IDP al IGP (inclusiv desfășurarea sesiunilor de instruire în acest sens) bazat pe recomandările internaționale și naționale privind respectarea drepturilor omului.

⁶ potrivit subpct.1.7 al pct.1 din Dispoziția șefului IGP nr.34/16-569/2020, persoanele aflate în custodia Poliției confirmate cu infecția COVID-19 în formă ușoară, care nu întrunesc criteriile de spitalizare, vor fi plasate în 3 (trei) izolatoare de detenție provizorie (în continuare - IDP strategice), după cum urmează: a) persoanele reținute de către angajații IP Sîngerei, Bălți, Soroca, Edineț, Dondușeni, Oconița, Briceni, Rîșcani, Glodeni, Drochia, Fălești vor fi plasate în IDP al IP Florești; b) persoanele reținute de către angajații a DP a mun. Chisinau și IP Strășeni, Orhei, Șoldănești, Rezina, Telenești, Hîncești, Ialoveni, Anenii Noi, Bender, Criuleni, Dubăsari, Ungheni, Nisporeni vor fi plasate în IDP al IP Călărași; c) persoanele reținute de către angajații IP Cahul, Taraclia, Cantemir, Comrat, Vulcănești, Cimișlia, Leova, Basarabasca, Căușeni, Ștefan Vodă vor fi plasate în IDP al IP Ceadăr-Lunga.

Recomandare IDP Chișinău: Elaborarea procedurilor standard instituționale privind prevenirea și controlul COVID-19 printe deținuți și personal, inclusiv necesarul zilnic de echipamente de protecție și dezinfectanți

19. Materialele informaționale privind COVID-19 pentru personal și vizitatori sunt disponibile în unele locuri publice (intrarea în Direcție). În sediul IDP Chișinău, inclusiv cabinetul medical, nu sunt materiale informaționale privind aspecte de prevenire, igienă, purtarea echipamentului etc. **Materiale informaționale despre COVID-19 pentru deținuți și măsurile de protecție nu sunt în genere disponibile/nu există.** CpPT reiterează recomandarea OMS "Administrațiile penitenciare și alte altor locuri de detenție trebuie să asigure respectarea drepturilor persoanelor aflate sub jurisdicția lor, astfel încât aceste persoane să nu fie tăiați de lumea exterioară și, mai mult important, au avut acces la informații și au primit servicii de sănătate adecvate."⁷

Recomandare IGP/MAI: Asigurarea accesului deținuților la materiale informaționale privind COVID-19 și măsurile de protecție, adaptate locurilor de detenție și lingvistic în corespunde cu recomandările internaționale⁸: (1) informație generală despre COVID-19 (2) prevenirea COVID-19 (3) instrucțiune pentru deținuți (4) instrucțiune pentru vizitatori (5) procedura de acces în instituție (6) procedura de escortare

20. Evidența medicamentelor recepționate de la rude ori aduse cu persoana reținută nu este asigurată. Astfel, există cazuri de întrerupere a asigurării cu medicamente vitale cum ar fi tratamentul antiretroviral. **Fișele medicale pentru fiecare deținut nu au fost implementate și necesitatea continuității tratamentului nu este înregistrată și monitorizată**, în pofida recomandărilor anterioare a CpPT și a prevederilor Ordinului IGP nr.444.

Recomandare IGP/MAI:

- Asigurarea continuității tratamentelor persoanelor reținute, inclusiv a medicamentelor personale în corespundere cu prevederile ordinului IGP nr.444.
- Revizuirea/aprobarea listei și conținutului Registrelor IDP cu referire la informația medicală și alte formulare de evidență medicală. Asigurarea centralizată a acestui fapt.

Recomandare IDP Chișinău: Respectarea prevederilor Ordinului IGP nr.444 privind evidența medicamentelor personale ale reținuților și completarea documentației medicale (fișa medicală).

21. **Măsuri aplicate de prevenire a răspândirii pandemiei COVID-19 în IDP Chișinău (din spusele administrației):**

- Celulele se dezinfectează cu lampa de cuarț, după fiecare folosire/plasare a persoanelor,
- Interzicerea accesului vizitatorilor în IDP fără mască,
- Termometria la intrare în IDP cu interzicerea accesului deținuților/personalului cu temperatură/semne de boală respiratorie.

⁷ http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0007/442069/Preparedness-prevention-and-control-of-COVID-19-in-prisons-rus.pdf

⁸ <https://unitar.org/learning-solutions/publications/covid-19-preparedness-and-response-places-detention-information-package/download>

Constatare generală: Situația deținuților în IDP Chișinău pe durata epidemiei COVID-19 a devenit mai gravă din cauza continuării nerespectării garanțiilor fundamentale menționate în rapoartele anterioare a CpPT din 2017,2018,2019 și creșterea vulnerabilității din cauza COVID-19.

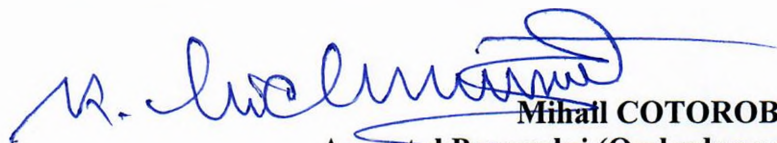
Recomandare generală:

1. Analiza repetată a Recomandarilor CpPT ca urmare a vizitei din 20 noiembrie 2019 și a celor menționate în prezentul Raport. Elaborarea planului de implementarea recomandărilor și realizarea recomandărilor într-un termen rezonabil.
2. Raportarea despre acțiunile întreprinse Consiliului/Avocatului Poporului, inclusiv expedierea răspunsurilor cu planul de acțiuni privind implementarea recomandărilor.
3. Organizarea unei ședințe de discutare a Raportului prezent și celor anterioare cu participarea conducerii DP Chișinău (inclusiv conducerea IDP și personalul medical), serviciul medical MAI, IGP și a Consiliului pentru Prevenirea Torturii.

Data aprobării

12 iunie 2020

Prin prezenta semnătură, confirmăm că acest raport a fost aprobat prin consens de către toți membrii Consiliului pentru Prevenire a Torturii la ședința online din 12 iunie 2020. Raportul se semnează doar de Președintele Consiliului pentru prevenirea torturii.

**Mihail COTOROBAI,
Avocatul Poporului (Ombudsmanul)
Președinte al Consiliului pentru prevenirea Torturii**

